

Bedankt voor de mogelijkheid om te helpen met wetten en regels te verbeteren die mensen ernstig in de knel brengen. We hopen dat u vanuit uw positie iets goeds kan betekenen voor de burgers van Nederland en het vertrouwen in overheid en politiek mede kan helpen herstellen. In het kader daarvan wil ik u graag wijzen op één van de belangrijke oorzaken van het afnemen van vertrouwen en daarbij schets ik ook drie mogelijke oplossingsscenario's.

Inleiding

Wat men meet, daar stuurt men op en waar men op stuurt krijgt men ook. Het is dan ook belangrijk om bij metingen erbij aan te geven wat wordt gemeten en hoe dit wordt gemeten. Het Centraal Planbureau (CPB) stelt dat het armer maken van gezinnen zal leiden tot meer werkenden en dat meer werkenden zal leiden tot economische groei. Al jaren gebruikt het CPB deze aannames o.a. in hun microsimulatiemodel voor de analyse van wijzigingen in de inkomstenbelasting. Wetsvoorstellen worden middels deze modellen doorgerekend om na te gaan wat het effect van het wetsvoorstel zal zijn op de inkomstendaling van gezinnen. Vervolgens wordt deze inkomstendaling vertaald in wat de verwachte groei hiervan is in het aantal werkenden. Deze groei in het aantal werkenden wordt vervolgens gelijk gesteld aan groei van werkgelegenheid en tot slot wordt de groei van werkgelegenheid weer vertaald in economische groei en zelfs vaak in welvaarts-groei. **Dus uiteindelijk: Groei in gezinsarmoede = welvaart!**

Dat dit cijfer eigenlijk niet aangeeft wat de economische groei is, maar hoe arm we de bevolking gaan maken weet bijna niemand.

Gevolgen

Door de misleidende CPB doorrekeningen worden keer op keer de burgers benadeeld en de bedrijven bevoordeeld. Daarom is er veel stille armoede. Daarom is er onvrede en krijgen populistische partijen steeds meer aanhang. Daarom hebben gezinnen het financieel zwaar en daarom komt de rekening van de covid19 pandemie uiteindelijk ook onevenredig groot bij de burgers terecht.

Nog veel erger is dat armoede in gezinnen ook leidt tot zorgen in gezinnen. Zorgen die weer direct en indirect leiden tot een groeiende vraag op het gebied van (gezondheids)zorg en jeugdhulp. Ironisch dat we juist door het sturen op economische groei een grote groei in maatschappelijke kosten zien. En wat te denken van de woningnood? En dan heb ik het nog niet eens over de ethische donkere schaduwzijden van keuzen die een gevolg zijn van een tekort aan financiële middelen om de basis uitgaven te kunnen doen die nodig zijn om te kunnen leven, voor jezelf of mensen in je omgeving zoals je kinderen. Wat hebben we aan grote bedrijven in Nederland als de burgers zelf ongelukkig zijn?

Opvallend is dat het CPB zelf de laatste tijd aandacht heeft gevraagd voor boven geschetste gevolgen in het onderzoek 'When financials get tough, life gets rough?', waaruit gelijksoortige resultaten komen. Volgens het CPB blijkt dat de kosten van de geestelijke gezondheidszorg (ggz) sterker stijgen nadat mensen in financiële problemen terechtkomen. Ook neemt de kans op gebruik van ggz en sociale en/of financiële hulpverlening toe. Vrijwel gelijktijdig schreef het Trimbos-Instituut daar ook over en baseerde dat op onderzoek, gedaan op basis van gegevens die verzameld zijn met NEMESIS-2. De resultaten van het onderzoek werden gepubliceerd in Administration and Policy in Mental Health and Mental Health Services Research. Het Centraal Planbureau zou er goed aan doen om juist deze effecten mee te nemen in de doorrekeningen! Wat kost het aan zorg voor de lange termijn als je gezinnen opzettelijk arm maakt? Is het dan nog steeds zo goed voor de economie?

Meer werkenden leidt tot een hogere welvaart?

Is de aanname “Meer werkenden leidt tot een hogere welvaart.” los van de eenzijdigheid en beperktheid daarvan inhoudelijk wel juist? In een periode dat er schaarste is aan arbeidskrachten is dit inderdaad zo. Elke arbeidskracht die dan instroomt op de arbeidsmarkt draagt uiteindelijk bij aan de economie. Een rijkere economie betekent een hogere welvaart. Toch zijn er twee belangrijke kanttekeningen. De eerste is dat in tijden van economische recessie waarbij er juist veel ontslagen zijn, de werkloosheid juist toeneemt als er arbeidskrachten op de arbeidsmarkt instromen. Dan heeft het juist een tegengesteld effect en zouden we meer hebben aan vrijwilligers en mantelzorgers die overheidskosten beperken. De tweede kanttekening is dat we in transitie zijn naar een maatschappij waarbij niet meer de arbeidskrachten de belangrijkste bron zijn van economische winst. Digitalisering en robotisering worden meer en meer de belangrijkste bron van economische winst. Daarmee vervalt meer en meer de rol van arbeid en vervalt de waarheid van de aanname “Meer werkenden leidt tot een hogere welvaart”.

Brede Welvaart

De politiek vestigt de hoop op de Monitor Brede Welvaart om meer effecten mee te kunnen wegen bij het tot stand komen van beleid. Omdat de gebruikte CPB modellen ook hier de basis van zijn blijft het zo dat als we op basis van de Monitor Brede Welvaart gaan sturen op meer banen, we in feite sturen op het arm maken van de bevolking.

Laten we de modellen van het CPB aanpassen aan de waarheid en ook de uitkomsten presenteren zoals ze feitelijk meten omdat we sturen op dat wat we meten en waar we op sturen we dat ook krijgen.

Oplossingsscenario's

Voor het oplossen van boven geschetste problematiek zijn er drie mogelijk scenario's die ook gelijktijdig of mogelijk in samenhang met elkaar kunnen worden gerealiseerd, namelijk:

- Publieke toegankelijke bijsluiter bij doorrekeningen presenteren
- Cijfers van de meting erbij publiceren
- Een tweede of meerdere planbureaus institueren

Publiekelijk toegankelijke bijsluiter

Gezien bovenstaande is het mijn inziens onmogelijk om het vertrouwen in de overheid en de politiek te herstellen zonder dat de modellen die gebruikt worden voorzien zijn van een publiekelijk toegankelijke bijsluiter waarin staat welke theorieën en data ten grondslag liggen aan de uitkomsten en hoe deze uitkomsten wel of juist niet gebruikt mogen worden. U kunt het beleid initiëren om zonder een dergelijke bijsluiter geen doorrekeningen door te geven aan de 1^e en 2^e kamer.

Cijfers van de meting erbij publiceren

In het aangegeven voorbeeld wordt het armer maken van de bevolking gebruikt om aan te geven wat de groei in welvaart zal zijn. Om vertrouwen van de burgers terug te winnen zouden deze cijfers ook bij de uitkomsten moeten staan. Bijvoorbeeld: *We hebben de alleenstaande ouders als bevolkingsgroep collectief 1 miljard armer gemaakt en we verwachten daarmee een groei te bewerkstelligen in datzelfde jaar van 500 miljoen (exclusief extra zorgkosten die een gevolg hiervan zijn).* U kunt het beleid initiëren om zonder vermelding van de cijfers van de feitelijke meting geen doorrekeningen door te geven aan de 1^e en 2^e kamer.

Een tweede of meerdere planbureaus institueren

Het CPB kiest er bewust voor om bepaalde modellen en aannames daarin te gebruiken. Dit terwijl er soms ook andere modellen en aannames te gebruiken zouden zijn. Met meer instituten zoals het CPB die allemaal dezelfde plannen doorrekenen krijg je meer een debat met meewegen van de politieke gedachtegang. Zo kan ik mij voorstellen dat de meer links georiënteerde partijen de welvaart meer zouden willen stimuleren met groei in handel en export of het verminderen van bureaucratische inefficiëntie dan het armer maken van de bevolking. Met meerdere Centrale Planbureaus (mogelijk zelfs per politieke fractie die ze desgewenst kunnen samenvoegen tot een groter planbureau) zal er meer vertrouwen zijn in het beleid als er een afgewogen besluit zal worden genomen op basis van meerdere doorrekeningen.

Bron / bewijs

Met enige regelmaat krijg ik de vraag terug waar de bewijzen zijn m.b.t. mijn stelling dat de CPB doorrekeningen een belangrijke grondoorzaak van armoede is. Graag verwijs ik dan ook naar een CPB presentatie die daarover gaat en op de site van het CPB zelf is te raadplegen: <https://www.cpb.nl/sites/default/files/publicaties/download/cpb-presentatie-12feb2016-modellen-en-voorspellen-een-kijkje-de-machinekamer-van-het-cpb.pdf> Uiteraard kunt u het ook gewoon aan het CPB vragen, als ze eerlijk zijn zullen ze het ook beamen.

Verzoek

Van harte hoop ik dat u de komende jaren zal bijdragen aan het herstel van vertrouwen van burgers in politiek en overheid door fundamentele wijzigingen aan te brengen in de huidige praktijk van de planbureau doorrekeningen.

Martijn Hofman | Ing. M M Hofman MBA

Kruizemuntstraat 735
7322MD Apeldoorn
Tel: 0653675057

mmhofman@gmail.com
www.martijnhofman.nl